

“KÜRESELLEŞME” VE “YERELLEŞME”: MAHALLİ İDARELER REFORMU

Türk-İş Dergisi, Şubat 2003

Yıldırım Koç
Genel Başkan Danışmanı

Günümüzde ulusötesi şirketlerin gücü ve etkinliği hızla artmaktadır. Ulusötesi şirketler, faaliyetlerini dünya ölçeğinde programlar ve uygularken, ulus-devletlerin sınırlarından, parlamentolarından, ordularından, bürokrasilerinden büyük rahatsızlık duymaktadır. Birkaç yıl önce gündeme gelen Çoktarafli Yatırım Anlaşması'nın (MAI) amacı, ulusötesi sermaye için en geniş hareket özgürlüğünü sağlamaktır.

Sermayenin küreselleşmesinin yanı sıra, gelişmiş ülkelerde halkı bütünleştirici anlayışlar ön plana çıkarılmaktadır. Örneğin, ABD'de, kökeni ne olursa olsun herkes Amerikalıdır. 11 Eylül saldırısı sonrasında “Amerikalılık” anlayışı daha da pekişmiştir. Bu yılın ortalarında 25 ülkeden oluşacak olan Avrupa Birliği'nde de “Avrupa kimliği” ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Ulusötesi sermaye, teknolojinin yeni olanaklarından yararlanarak dünya çapında imparatorluklar kurarken, gelişmekte olan ülkelerde devletler küçültülmeye ve zayıflatılmaya çalışılmaktadır. Ulusötesi sermayenin bu konudaki politikasını, ünlü tarihçi Eric Hobsbawm, 1977 yılında yayımlanan bir makalesinde şöyle anlatmaktadır: “Yeni-sömürgeci ulusötesi ekonomi için en uygun strateji, tam olarak, **resmen egemen olan devlet sayısının azamileştirilmesi ve bu devletlerin ortalama büyüklüğünün ve gücünün asgarileştirilmesindedir.**”

Gelişmiş ülkeler daha çok merkezileşirken, gelişmiş ülkelerin denetimlerindeki uluslararası kuruluşlar, gelişmekte olan ülkelerde “yerelleşmeyi” ve devletin küçültülmesini önermektedir.

OECD'nin “Düzenleyici Reform” adıyla son yıllarda uygulamaya çalıştığı programın özü, gelişmekte olan ülkelerde merkezi devlet yapısının zayıflatılmasıdır. Devletin boşalttığı yeri, IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret örgütü doldurmaktadır. Avrupa Birliği Komisyonu'nun Türkiye'ye verdiği ilerleme raporlarında da benzer tavsiyeler yer almaktadır. Dünya Bankası, OECD ve Avrupa Birliği, Türkiye'de mahalli idareler reformunun uygulanmasını talep etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının yıpratılması, ulusötesi güçlere karşı mutlaka daha da güçlü kılınması gereken ulus-devletin zayıflatılması anlamına gelecektir. İl özel idareleri ve belediyelerin toplumsal hayatımızda son derece önemli yerleri vardır. Ancak, Türkiye'nin son 20 yıllık dönemde yaşadığı sorunlar düşünüldüğünde, devletimizin üniter yapısının daha da demokratik hale getirilerek güçlendirilmesi, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu sorunların aşılabilmesi açısından önemlidir.

Türkiye'de yıllardır tartışılan mahalli idareler reformu ise, devletimizin üniter yapısının korunması açısından önemli sakıncalar içermektedir.

Yerel yönetimlerin yetkilerinin ve güçlerinin artırılması konusu 1983 yılından sonra gündeme geldi. **1986 Yılı Programı'nda, “merkezi idare ile mahalli idareler açısından hizmetlerin desantralizasyonuna yönelik olarak başlatılan çalışmalara imar ve planlama konularında merkeze ait yetkilerin belediyelerde toplanması örnek teşkil etmektedir,”** deniliyordu ¹.

¹ DPT, **1986 Yılı Programı, Resmi Gazete**, 31 Ekim 1985, Mükerrer, s.328.

1987 Yılı Programı'nda, "merkezi idare ile mahalli idareler açısından hizmetlerin desantralizasyonuna paralel olarak mahalli idarelerin gelir kaynaklarını düzenleyici çalışmalar da yapılmaktadır" değerlendirmesi yer alıyordu ².

Turgut Özal Hükümetleri döneminde, yerel yönetimlere görev devrine paralel olarak, yeni gelir kaynakları da sağlandı. 16 Mayıs 1987 gün ve 3360 sayılı Yasayla İl Özel İdare Yasasında değişiklik yapıldı. Bu değişiklikle, il özel idarelerinin "görevli oldukları mahalli müşterek ihtiyaçların kapsam ve sınırının belirlenmesi Bakanlar Kurulu'na" bırakıldı. ³. Ancak daha sonra bu yasanın bu hükmü dahil bazı maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi.

DPT, 1989 Yılı Programı'nda, "mahalli idarelerin sağlık, eğitim, kültür, spor ve benzeri çağdaş yetki ve görevlerle donatılması, merkezi idareyle olan ilişkilerinin gözden geçirilmesi, yönetim yapısı, insangücü, idari ve teknik potansiyellerinin artırılması, halk katılımının teşviki ve hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi gereği devam etmektedir" değerlendirmesi yer alıyordu ⁴.

Bu yıllarda ortaya çıkan önemli bir gelişme, Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Konferansı tarafından hazırlanarak 1985 yılında kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın Türkiye tarafından onaylanmasıydı.

Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı Bakanlar Kurulu'nun 20.9.1988 gün ve 88/13296 sayılı Kararıyla, bazı maddelerine çekince koyarak, kabul etti. Bakanlar Kurulu, 6.8.1992 gün ve 92/3398 sayılı kararıyla, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı onayladı.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın temel yaklaşımı, özerk, güçlü, katılımcı ve demokratik yerel yönetimlerdir. Özerklik Şartı, merkezi yönetimin vesayesini kabul etmemekte, yerel yönetimlere mali kaynaklarının en azından bir bölümünü kendilerinin kanunun koyduğu sınırlar dahilinde belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlarla sağlayabilme yetkisini vermektedir.

Özerklik Şartı'na göre, özerk yerel yönetim kavramı, **"yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını" içermektedir ⁵.**

Bu arada TÜSİAD'ın çalışmaları yayımlanmaya başladı.

TÜSİAD 1995 yılı Şubat ayında, **21. Yüzyıl İçin Yeni Bir Devlet Modeline Doğru, Optimal Devlet, Kamu Ekonomisinin ve Yönetiminin Yeniden Yapılanması ve Küçültülmesine Yönelik Öneriler** isimli bir kitap yayımladı ⁶. Kitabın yazarı Coşkun Can Aktan, bu tarihlerde, ABD'de Kamu Tercih Araştırma Merkezi'nde (Center for Study of Public Choice) misafir araştırmacı olarak çalışıyordu.

TÜSİAD'ın **Optimal Devlet** kitabının "Kamu Ekonomisinin Yeniden Yapılanması ve Özelleştirme Reformu" bölümünde merkezi devletin görevlerini yalnızca dış güvenlik, iç

² DPT, **1987 Yılı Programı, Resmi Gazete**, 28 Ekim 1986, Mükerrer, s.392.

³ DPT, **1988 Yılı Programı**, DPT:2118, Ankara, 1988, s.401.

⁴ DPT, **1989 Yılı Programı, Resmi Gazete**, 30 Ekim 1988, Mükerrer, s.395.

⁵ DPT, **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, DPT:2364 - ÖİK:431, Ankara, 1994, s.24-25.

⁶ Aktan, C.C., **21. Yüzyıl İçin Yeni Bir Devlet Modeline Doğru, Optimal Devlet, Kamu Ekonomisinin ve Yönetiminin Yeniden Yapılanması ve Küçültülmesine Yönelik Öneriler**, TÜSİAD-T/95, 2-174, İstanbul, 167 s.

güvenlik, diplomasi, adalet, yargı ve altyapı hizmetleri ile sınırlandırıyor; diğer kamu görevlerinin yerel yönetimlere devredilmesini öneriyordu. C.C.Aktan'ın önerileri şöyleydi ⁷:

“Merkezi devletin temel görev ve fonksiyonları dış güvenlik, iç güvenlik, diplomasi, adalet, yargı ve altyapı hizmetleri ile sınırlandırılmalıdır...”

“Merkezi yönetim, yukarıda belirtilen hizmetler dışında genel ekonomi politikasına ilişkin kararları almak ve uygulamakla sorumlu olmalıdır.

“Eğitim, sağlık, bayındırlık, çevre temizliği gibi hizmetler yerel yönetimlere devredilmelidir. Merkezi yönetim eğitim ve sağlıkla ilgili sadece politika, plan ve program oluşturma görevini üstlenmeli, buna karşın hizmetler yerel yönetimler tarafından arz edilmelidir...”

“Kamu ekonomisinin yeniden yapılanması reformunun nihai hedefi özelleştirme olmalıdır...”

“Devletin para basma yetkisini ne şekilde kullanacağı ve para arzının hangi sınırlar içerisinde artırılacağı hukuk kuralları ile sınırlandırılmalıdır. Parasal istikrar için Merkez Bankası'nın yeniden yapılanması ve özleştirilmesi sağlanmalıdır.

“Devletin vergilendirme yetkisini ne şekilde kullanacağı açık ve net olarak tesbit edilmelidir...”

“Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve diğer kamu kuruluşlarının borçlanma yetkisini kullanımı ve sınırları mutlaka tesbit edilmelidir.”

TÜSİAD, ilk baskısı 1992 yılında yayımlanan **Yerel Yönetimler, Sorunlar, Çözümler** kitabının 1995 yılı Eylül ayında yayımlanan ikinci basımında da aynı görüşleri dile getirdi ⁸:

“Merkez yönetiminin görevleri ve yetkileri: Ülke düzeyinde bir örnek ve tek elden yürütülmesi gerekli adalet, genel güvenlik, ulusal savunma, dış politika hizmetleri ile ulusal ölçekli, gelişmişlik düzeylerini dengeleyici, ulusal geliri artırıcı nitelikteki hizmetler ve ülke boyutunda ulusal hedeflerin, ilkelerin ve standartların kamu yönetiminin tüm kesimlerinde gerçekleştirilmesini sağlayıcı gözetim ve denetim hizmetleri merkez yönetiminin yetki ve sorumluluğunda olmalıdır.

“Yerel yönetimlerin görevleri: Bu hizmetler dışındaki yerel toplulukların ortak gereksinimleri ile ilgili tüm hizmetlerin yürütülme yetki ve sorumluluğu, yerel yönetim birimlerine ait olmalıdır. Bu konuda genellik ilkesi esas olmalı, liste sistemi terkedilmeli, merkez yönetiminin yetkisinde kalacak olan görevler, yasalarla belirtilmelidir.”

TÜSİAD, bu yayınlarında dile getirilen anlayış doğrultusunda, bir Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı hazırlattı ve 1997 yılı Ocak ayında yayımladı ⁹.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ise kendi yapısı içinde bu konuda bir özel ihtisas komisyonu kurdu ve komisyonun raporunu 1996 yılı Şubat ayında **Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması Yerel Yönetim Reformu** adıyla yayımladı ¹⁰

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın kabul edilmesi sonrasında ve TÜSİAD ve benzeri bazı kuruluşların yaptığı çalışmaların da etkisiyle, “Mahalli İdarelerin Güçlendirilmesi Reformu” çalışmaları başlatıldı. Bu çerçevede, geçmişte yasayla mahalli idarelere verilmişken, zamanla merkezi idare tarafından yürütülmeye başlanmış bazı görevler tartışmaya açıldı ¹¹. Ancak, “1996 yılında merkezi idare ile mahalli idareler arasında, görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımını etkili şekilde gerçekleştirecek, Mahalli İdarelerin Güçlendirilmesi Reformu'na ilişkin çalışmalarda ilerleme” kaydedilemedi ¹².

⁷ Aktan, C.C., a.g.k., s.132-3.

⁸ Yalçındağ, S., **Yerel Yönetimler, Sorunlar, Çözümler**, TÜSİAD T/95-9/184, s. 56

⁹ Yalçındağ, S.; Çoker, Z.; Aytacı, F.; Çelet, M., **Yerel Yönetimler Yasa Taslağı**, TÜSİAD T/97-207.

¹⁰ TOBB, **Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması Yerel Yönetim Reformu Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 1996, 198 s.

¹¹ DPT, **1996 Yılı Programı, Resmi Gazete**, 2 Haziran 1996, Mükerrer, s. 84.

¹² DPT, **1997 Yılı Programı, Resmi Gazete**, 9 Kasım 1996, Mükerrer, s.88.

Mahalli İdareler Reform Tasarısı, Avrupa Komisyonu'nun 8 Kasım 2000 tarihinde yayımlanan Türkiye İlerleme Raporu'na da girdi ¹³:

“Bölgesel ve yerel yönetim düzeyinde özel bir değişim olmamıştır. Merkezi idarenin yerel yönetim üzerindeki denetimi güçlü olmaya devam etmektedir. Daha öte ademi-merkeziyetçileşmeyi amaçlayan ve halen bakanlıklar arasında görüşülmekte olan yerel yönetim kanun tasarısı henüz kabul edilmemiştir.”

Bu konulara ilişkin diğer bir uluslararası girişim OECD'den geldi. OECD, devletin rolünün küçültülmesi (ve böylece ulusötesi sermayenin ve IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü'nün rolünün artırılması) için “Düzenleyici Reform” başlıklı bir dizi çalışma başlattı. Bu konuda Türkiye'ye ilişkin bir rapor hazırlamak amacıyla, 9-13 Ağustos 2001 günleri Türkiye'ye bir OECD heyeti geldi ve çeşitli görüşmeler yaptı. Hazırlanan raporda, yerel yönetimlerin yetersiz bulunduğu ve bu durumun, yeniden yapılanma çerçevesinde düzenleyici reform girişimlerini ve çabalarını zedelediği belirtildi. Yerel yönetimlerle ilgili olarak, “merkezi idare ve yerel yönetimler arasında uygun olmayan görev dağılımı” ve “merkezi yönetimin gereksiz vesayet uygulamaları; şeffaflık ve katılım yetersizlikleri ve merkezi hükümete aşırı bağımlılık” konuları birer sorun olarak ele alındı ¹⁴

Bu günlerde Anavatan Partisi'nin bir girişimi oldu. Anavatan Partisi Genel Başkan Vekili ve Siyasi İşler ve Koordinasyon Başkanı Isparta Milletvekili Erkan Mumcu 2001 yılı Kasım ayında TÜRK-İŞ'i ziyaret ederek, “**Çözüm İçin Yeniden Yapılanma**” isimli bir rapor verdi. Sorunların çözümü için önerilen yeniden yapılanmaya şöyle bakılıyordu ¹⁵:

“Merkezi yönetimin mahalli nitelikteki tüm görev, yetki ve imkanları yerel yönetimlere devredilmelidir.” (s.5)

“Bu ilkeler doğrultusunda Merkezi İdare, adalet, güvenlik, savunma, dış politika hizmetlerini yürüten, ulusal ve bölgesel planlar hazırlayan, ilke ve standartları koyan, rehberlik eden ve koordinasyonu sağlayan, yerel yönetimleri sadece hukuka uygunluk açısından denetleyen bir yapıya kavuşturulmalıdır.” (s.7)

Bu anlayış doğrultusunda, merkezi idarenin taşra birimleri yerel yönetimlere devredilecekti. Örneğin, “**köy hizmetleri gibi birimler tamamen, birçoğu da genel politika ilke, standart ve plan yapabilecek kadarı merkezde bırakılarak kısmen kaynak ve personeliyle birlikte yerel idarelere devredilmelidir.**” (s.10)

“Merkezi idarenin görevi olarak tanımlanmış olanların dışında Milli Eğitim, Sağlık, Kültür, Turizm, Tarım ve Köyişleri, Çevre, Orman, Bayındırlık ve İskan, Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarının ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüklerinin taşra teşkilatları, personel, araç ve varlıklarıyla birlikte il özel yönetimlerine devredilmelidir. Bunlardan bazıları belediyelerin güçlerine göre de belediye sınırları içinde belediyelere verilmelidir.” (s.10)

ANAP'ın devletin yeniden yapılandırılması programında, yerel yönetimlere vergi koyma yetkisinin tanınması öngörülmüyordu: Yerel yönetimler, “**Bakanlar Kurulunca belirlenecek oranlar içinde vergiler koyan, istihdam ve teşkilat konusunda kendi kararlarını alan ve uygulayan birimler olarak yapılandırılmalıdırlar.**” (s.10)

¹³ European Commission, **2000 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession**, 8 November 2000, s.12.

¹⁴ OECD, **Türkiye'de Düzenleyici Reformlar: Ekonomik İyileşme İçin Önemli Destek, Yönetişim**, 2002, s.11.

¹⁵ Anavatan Partisi, **Çözüm İçin Yeniden Yapılanma**, Ankara, Kasım 2001, 19 s.

“Seçim dönemini aşan borçlanma veya merkezi idarece belirlenen vergi üst sınırını aşacak bir vergilendirmeyi gerektiren projeler için yerel idareler Hazine'den izin aldıktan sonra meclislerinin kararıyla referanduma gitmelidirler.” (s.11)

Personel de el değiştirecekti: “Merkezi idarenin taşra teşkilatları personel ve teçhizatıyla birlikte yerel idarelere devredilmelidir.” (.10)

ANAP'ın yeniden yapılandırma modelinde valiler de, demokratikleşme görünümü altında, yerel düzeydeki etkilere açılıyor ve merkezi idarenin gücü bir kez daha zayıflatılıyordu:

“Vali, meclis (il genel meclisi ve belediye meclisi) kararlarını yargı aracılığıyla denetleyebilmeli; valinin icraatlarını ve performansını da meclis kontrol etmeli ve değerlendirmelidir.

“Vali, kanuna aykırı gördüğü kararları yedi gün içinde meclise iade etmeli; meclis, valinin kararına karşı idari yargıya başvurabilmelidir. Yargı bir ay içinde davayı sonuçlandırmalıdır. Meclis, valinin yıl sonu icraatını değerlendirmeli, meclisi 2/3 çoğunluğu faaliyet raporunu gerekçeli olarak yetersiz bulursa, valinin durumu Bakanlar Kurulunda bir ay içinde görüşülüp karara bağlanmalıdır.” (s.11)

Bu yıllarda bu konuda 1997 ve 1998 yıllarında iki yasa tasarısı hazırlandı ve yayımlandı: **Mahalli İdareler Reformu Kanun Tasarıları**¹⁶, **Mahalli İdareler Reformu**¹⁷. Bu ve benzeri yayınlarda önerilenler, aynı nitelikteydi. 2001 yılında da benzeri bir tasarı hazırlandı, Meclis'e sunuldu ve TBMM İçişleri Alt Komisyonu'nda görüşüldü¹⁸. Ancak bu tasarıların hiçbiri yasalaşmadı.

3 Kasım 2002 genel seçimlerinden sonra iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi de bu konuda benzer bir yaklaşım benimsedi.

Adalet ve Kalkınma Partisi Programı'nda merkezi idarenin gücünün sınırlandırılarak yerel yönetimlerin güç ve yetkisinin artırılacağı aşağıdaki biçimde ifade edilmektedir¹⁹:

“Kamu yönetiminin güç ve yetkilerinin merkezde toplanması yerine, olabildiğince fazla yetki, görev ve fonksiyonların Yerel Yönetimler'e devredildiği ve birçok devlet fonksiyonlarının yerinden yönetim esasına göre gerçekleştirilebileceği bir devlet anlayışına süratle geçilecektir...

“Devlet temel fonksiyonları olan iç ve dış güvenlik, adalet, temel eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetleri dışında kalan tüm hizmet alanlarından icracı sıfatıyla çekilmeli, düzenleyici ve denetleyici işlevleri devam etmelidir.”

Adalet ve Kalkınma Partisi, 3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesinde yayımladığı seçim bildirgesinde de yerel yönetimlerin güç ve yetkilerinin artırılacağını belirtti²⁰:

“İl idaresi yeniden yapılandırılarak;

“Bakanlıkların taşradaki görev ve yetkileri, aşamalı olarak Valiliklere ve İl Özel İdarelerine devredilerek bürokrasi azaltılacaktır. Yerel tercihler dikkate alınarak, sağlık, eğitim, kültür, sosyal yardımlaşma, turizm, çevre, köy işleri, tarım, hayvancılık, imar ve ulaşım hizmetlerinin il düzeyinde karşılanması sağlanacaktır...

“Bakanlıklara bağlı il müdürlükleri, aşamalı olarak Valiliklere bağlanacaktır. İl müdürleri bakanlıkların oluşturduğu politikalar ve ilin ihtiyaçları çerçevesinde plan, program ve uygulamalar yapacaklardır...

¹⁶ İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, **Mahalli İdareler Reformu Kanun Tasarıları**, Ankara, 1997, 125 s.

¹⁷ İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, **Mahalli İdareler Reformu**, Ankara, 1998, 55 s.

¹⁸ Bu konuda bkz. Belediye-İş, **TBMM İçişleri Alt Komisyonunda Görüşülmesi Tamamlanan 31.07.2001 tarihli Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı Hakkında Görüşlerimiz**, Ankara, 2002, 20 s.

¹⁹ AKP, **Kalkınma ve Demokratikleşme Programı**, Ankara, 2002, s.59-60.

²⁰ Ak Parti, **Seçim Beyannamesi 2002, Herşey Türkiye İçin**, Ankara, 2002, s.35.

“Yerel yönetimler, bütçelerinin yüzde 35’ini geçmemek kaydıyla, personel hareketlerinde serbest olacaktır.”

Abdullah Gül’ün başbakanlığında oluşturulan 58. Hükümetin Programında ise bu konu dikkatli bir biçimde ele alındı. Hükümet programında, “üniter devlet anlayışı”na gönderme yapılıyordu:

“Yerel yönetim reformu çerçevesinde, merkezi idare ile yerel idareler arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımı, üniter devlet anlayışımıza dayalı olarak, etkinlik, verimlilik ve çağdaş yönetim ilkelerine uygun olarak yeniden belirlenecektir.”

“Bakanlıkların taşradaki görev ve yetkileri, Valiliklere ve İl Özel İdarelerine devredilecektir. Yerel tercihler dikkate alınarak, sağlık, eğitim, kültür, sosyal yardımlaşma, turizm, çevre, köy hizmetleri, tarım, hayvancılık, imar ve ulaşım hizmetlerinin il düzeyinde karşılanması sağlanacaktır.”

Adalet ve Kalkınma Partisi’nin oluşturduğu 58. Hükümetin 3 Ocak 2003 tarihinde açıklanan Acil Eylem Planı’nda bu konu aşağıdaki biçimde ele alınmaktadır ²¹:

“Çok merkezi olan kamu yönetiminin yerelleştirilerek kamu hizmetlerinin vatandaşın ayağına götürülmesi ve halkın yönetime katılımının artırılarak kamunun hesap verebilir hale gelmesi için yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi için yerel yönetimlerin güçlendirilmesine yönelik bir reform gerçekleştirilmelidir...

“Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi çerçevesinde, bakanlıkların ve bağlı ve ilgili kuruluşların politika belirleme, standart oluşturma, denetleme ve eğitim faaliyetleri dışındaki uygulamaya yönelik görev, yetki ve kaynakları Valilikler ve İl Özel İdareleri ağırlıklı olmak üzere mahalli idarelere devredilecektir.

“Merkezi idarenin taşra teşkilatlarından; tarım, sanayi, sağlık, milli eğitim (müfredat belirleme ve denetim yetkisi merkezi idarede olmak üzere), bayındırlık, turizm, kültür, çevre, sosyal hizmetler, orman, ağaçlandırma, vakıflar, köy hizmetleri, tapu-kadastro, spor müdürlükleri yetki, görev, personel, bina, lojman, arsa, misafirhane gibi bütün araç ve gereçleriyle birlikte İl İdarelerine devredilecektir...

“Bu reformun gerçekleştirilebilmesi için 1998 yılında hazırlanan kanun tasarısından da yararlanılacaktır.”

2003 yılı Şubat ayının son günlerinde ise bu konuda aynı anlayışla yeni kanun tasarıları hazırlandı. Bu tasarılar, bazı sendikaların yapılarını önemli ölçüde etkilemenin ötesinde, merkezi idare ile yerel yönetimler arasında görev ve yetki bölüşümünde yerleşme doğrultusunda önemli değişiklikler yapmaktadır.

Geçmişteki yaklaşımlar ve tasarılar ile önümüzdeki günlerde gündemimize girecek olan yeni tasarılar, Türkiye’nin bugünkü koşullarında üniter devlet yapısı üzerindeki etkileri açısından dikkatle incelenmelidir.

²¹ 58. Hükümet Acil Eylem Planı (AEP), Ankara, 2003, s.30-32.